

**EXPERIMENTAL STUDY OF THE IMPLEMENTATION
HISTORIOSOPHICAL COMPONENT OF DEVELOPMENT OF HEALTH
PROTECTION IN TEACHER EDUCATION IN THE SYSTEM ON
PROFESSIONAL PREPARATION OF FUTURE TEACHERS**

Summary. The article deals with the experimental investigation of the implementation of historic and philosophic component of development protect the health in teacher education in the system of professional preparation of future teachers. During the formative phase of the pilot study were obtained experimental results confirm qualitative changes in the formation of preparedness of future teachers to use historic and philosophic component in the development of health protection in the future teaching and professional motivation to health pedagogical activity, valuable relation to health protection of participants of pedagogical process, influencing on the educational achievements of students at studying of medical-biological and valeological education disciplines and quantitative indicators respectively to levels of formation.

In the process of implementation of a training module that reveals historic and philosophic component of the development of health protection in teacher education noted positive dynamics of quality of vocational teachers indicators of preparing students for their future health pedagogical activity. Experimental data confirm the growth of quantitative indicators of the reconstructive productive and creative levels in the experimental groups of students. It is important that the positive dynamics is also observed in the experimental groups not only with the students who have high educational achievements, but also among those who stages i And II of the experiential learning discovered elementary and reproductive level of formation.

Among the students of the experimental group have been positive qualitative and quantitative changes. They have witnessed the gradual growth of the

reconstructive productive and creative levels, the positive dynamics of formation of professional motivation to health pedagogical activity.

Keywords: *historiosophical component, professional motivation, pedagogical health activity, health protection in teacher education.*

Постановка проблеми. За роки незалежності в Україні зроблено суттєві кроки у розбудові національної системи освіти, що відкрило можливість увійти у світовий та європейський освітній простір, долучитися до передових технологій управління навчально-виховним процесом, переглянути і збагатити свій досвід у галузі формування, збереження і зміцнення здоров'я учнівської і студентської молоді, педагогічних кадрів. Головними пріоритетами розвитку системи освіти в Україні, згідно із Законом України «Про освіту», Державною програмою «Освіта (Україна XXI століття)», Національною програмою «Діти України», Національною доктриною розвитку освіти України у XXI столітті та іншими нормативними документами, є збереження і зміцнення фізичного і морального здоров'я учнівської молоді, виховання в учнів та студентів свідомого і дбайливого ставлення до здоров'я, дотримання принципів здорового способу життя, забезпечення різнобічного розвитку людини як найважливіших умов формування освітченої, творчої, культурної, духовної особистості, виховання громадян України, досягнення економічного та соціального прогресу держави.

Аналіз досліджень та публікацій. Компаративні аспекти та історіософська складова розвитку здоров'язбереження в освіті, на думку науковців, поглиблюють системне вивчення майбутніми педагогами медико-біологічних та валеологічних навчальних дисциплін, сприяють впровадженню компетентнісно орієнтованого педагогічного процесу професійної підготовки в системі вищої педагогічної освіти [1, с.84].

Підвищення якості педагогічної освіти, забезпечення її інтеграції у Європейський простір вищої освіти, привабливості, конкурентоспроможності на ринку праці вимагає подальшого вдосконалення організації навчального

процесу у вищих навчальних закладах на засадах гуманності, особистісно-орієнтованої педагогіки, розвитку і саморозвитку студентів та передбачає:

– вдосконалення національної системи накопичення і трансферу кредитів відповідно до вимог Європейської кредитно-трансферної системи, яка орієнтована на особу, що навчається й ґрунтується на прозорості результатів навчання і навчального процесу;

– використання інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних методів навчання та мультимедійних засобів;

– індивідуалізацію навчально-виховного процесу та посилення ролі самостійної роботи студентів;

– впровадження цифрових технологій у засобах навчання (електронних підручників, посібників, каталогів, словників тощо), комп'ютерних навчальних програм;

– технічну і технологічну модернізацію навчальних лабораторій та засобів навчання;

– запровадження гнучкої, науково-обґрунтованої системи сертифікації та атестації професійно-педагогічної компетентності випускників педагогічних спеціальностей як складової державної атестації.

Для забезпечення системності у вивченні навчальних дисциплін, уникнення дублювання навчального матеріалу та зміцнення міжпредметних зв'язків фундаментальна підготовка здійснюється шляхом впровадження інтегрованих навчальних дисциплін[3].

У педагогічній валеології навчально - виховний процес є основним і по суті єдиним завданням. При цьому валеологічні знання ґрунтуються на досягненнях наукової валеології. За своїм змістом та використанням освітні валеологічні знання принципово не відрізняються від наукових знань, крім форм систематизації, інтеграції та подання [2, с. 41].

При формуванні освітньо-професійних програм з поєднаних спеціальностей інтегровані навчальні дисципліни об'єднуються в модулі з кожної спеціальності [3].

На прикладі професійної підготовки майбутнього вчителя основ здоров'я, вона має базуватися на двох невід'ємних фундаментальних складових, це:

- всебічна біологічна та достатня медична освіта (на рівні молодшого медичного працівника);

- глибока психолого-педагогічна освіта, що включає педагогічні практики та достатню практичну підготовку з психології [4, с.4-5].

Отже, ці дві складові, на нашу думку, мають ґрунтуватися на кращому педагогічному досвіді розвитку здоров'язбереження учасників педагогічного процесу.

Проблема формування в учителя компетентності з питань збереження і зміцнення здоров'я дітей та підлітків постала на сьогодні вкрай гостро. Умови та динаміка навчального процесу в закладах освіти, нажаль, не відповідають вимогам санології. Встановлено, що найбільшого негативного впливу зазнають нервова, травна, сенсорна системи та опорно-руховий апарат школярів. Багато в чому цей вплив обумовлюється особливостями розумової праці – тривале збереження робочої пози, перенапруження зорового аналізатора, дидактична та емоційна насиченість інформаційного навантаження. Проте, вчитель має можливість і повинен систематично вживати заходів, спрямованих на усунення або зменшення впливу цих чинників [5, с.39].

У нашому розумінні, процес професійно-педагогічної підготовки зумовлює суспільне середовище, соціум, в якому майбутній фахівець, перш за все формується як особистість, опановує ази майстерності педагогічної діяльності і розвиває в собі значимі для набуття даної професії якості і властивості. Залежно від того, яким чином організовано навчальний процес студента і його оточуюче соціокультурне середовище, які цінності й еталони діяльності ним засвоюються як особистісно значущі, залежить і якість професійної підготовки. У нашому розумінні, це і є визначальними педагогічними умовами, що забезпечують якість і середовище для навчального процесу, у якому студент може здійснювати саморегулювання і самовиховання

згідно з вимогами педагогічної професії і своїх можливостей у ній, тобто сприяти розвитку професійної мотивації.

Вирішення завдань, пов'язаних з валеологічною освітою і валеологічним вихованням, зокрема з вихованням навичок здорового способу життя у підростаючого покоління визначає спрямованість професійної компетентності педагога і конкретизує її зміст. Отже, валеологічні навчальні дисципліни мають бути основою цього змісту для забезпечення здоров'язберігаючої педагогічної діяльності в освітніх закладах.

На нашу думку, вирішити завдання суспільства формування здорового майбутнього покоління зможе вирішити компетентний сучасний вчитель, який має сформовану професійну мотивацію до здоров'язберігаючої педагогічної діяльності.

Мета. Висвітлити експериментальне дослідження впровадження історіософської складової розвитку здоров'язбереження в педагогічній освіті в системі професійної підготовки майбутніх учителів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У процесі проектування змістових модулів на основі здійсненого аналізу наукових джерел та архівних матеріалів нами обґрунтовані періодизація та етапи розвитку здоров'язберегаючої складової педагогічної освіти досліджуваного періоду (1836-1941pp), відповідно яких структуровано зміст:

I етап – період становлення та історіософського розвитку педології як навчальної дисципліни у вищих педагогічних навчальних закладах (1836-1900pp);

II етап – період становлення і розвиток педології як педагогічної науки (1901-1941pp).

Структура навчального модулю, який складається з двох змістових модулів (ЗМ), що може бути впровадженим як самостійний, або бути частиною навчального модулю валеологічних дисциплін в системі професійної підготовки майбутніх учителів і розкриває історіософську складову розвитку здоров'язбереження в системі вітчизняної педагогічної освіти досліджуваного

періоду (1836-1941pp). Відповідно до структури розроблено план змістових модулів, який наведено у таблиці 1.

Таблиця 1.

План модулю «Історіософський розвиток та значення педології як науки про здоров'язбереження дітей»

ЗМ	Назва	Лекції	Практичні заняття	Семінари	Самостійна та індивідуальна робота	К-сть год.
ЗМ 1	Педологія як навчальна дисципліна у вищих педагогічних навчальних закладах Росії (1836-1900pp).	4	2	2	10	18
ЗМ 2	Розвиток педології як педагогічної науки – здоров'язберігаючої складової педагогічної освіти (1901-1941pp)	4	4	2	8	18
	Всього годин:	8	6	4	18	36

Загальний обсяг навчального модулю 36 години, з них аудиторних 16, лекційних 8 (4 лекції); практичних 6 години (3 практичних заняття) семінарських 4 години (два підсумкових семінари, один з яких семінар – брифінг, на якому інтерактивно узагальнено науковий доробок вчених першого і другого періоду та значення педології як педагогічної науки того часу, її можлива трансформація в інтегрований валеологічний напрям у педагогічній освіті):

ЗМ 1 розкриває становлення та історіософського розвитку педології як навчальної дисципліни у вищих педагогічних навчальних закладах (1836-1900pp);

ЗМ 2 розкриває становлення і розвиток педології як педагогічної науки (1901-1941pp).

Моніторинг якості педагогічного процесу нами здійснено шляхом поетапного модульного оцінювання навчальних досягнень студентів, визначення професійної мотивації та рівня сформованості готовності до використання у здоров'язберігаючій педагогічній діяльності.

На констатувальному етапі для здійснення експерименту були створені контрольні 40 осіб та експериментальні групи 40 осіб, загальною кількістю 80 осіб. Всі студенти пройшли перший етап тестування і анкетування (Анкети і тести є власним доробком автора) для визначення професійної мотивації та рівня сформованості готовності та їх використання у здоров'язберігаючій педагогічній діяльності.

На формувальному етапі експерименту контрольні групи - 40 студентів навчалися за діючою навчальною програмою з валеології. Експериментальні групи – 40 студентів пройшли експериментальне навчання за новою модифікованою програмою, що включає два розроблені нами змістові модуля. Всі студенти (80 осіб) пройшли другий етап тестування і анкетування для визначення професійної мотивації та рівня сформованості готовності до використання у здоров'язберігаючій педагогічній діяльності.

Моніторинг та діагностика якості медико-біологічної та валеологічної підготовки, на нашу думку встановлюють відповідність їх рівня якісним вимогам щодо формування професійної педагогічної компетентності. Кількісні показники рівня сформованості готовності до впровадження історіософської складової розвитку здоров'язбереження в педагогічній освіті у майбутній професійній діяльності є індикаторами професійної компетентності та ефективності експериментального навчання. Підсумковий бал модульного оцінювання є сумою балів, отриманих після тестування та анкетування. Узагальнені результати навчальних досягнень студентів контрольних та експериментальних груп на констатувальному та формувальному етапах експерименту наведено у таблиці 2.

**Узагальнені результати навчальних досягнень студентів
контрольних та експериментальних груп на констатувальному та
формувавальному етапах експерименту**

Рівні	Відсоткове співвідношення кількості студентів за відповідними рівнями, %				Динаміка успішності %	
	Контрольні групи (КГ)		Експериментальні групи (ЕГ)			
	1етап	2етап	1етап	2етап	КГ	ЕГ
I	4,87	2,43	4,35	1,45	-2,44	-2,9%
II	9,75	4,90	7,97	2,90	-4,55	-5,07%
III	48,78	50,21	49,28	48,55	+1,43	-0,73%
IV	17,07	20,95	23,19	28,99	+3,88	+5,80%
V	9,76	12,19	13,04	18,11	+2,43	+5,07%

* Примітка:

Показник успішності у балах та відсоткове співвідношення студентів, які мають відповідний рівень успішності на

1 етап – констатувальний експеримент;

2 етап – формувальний експеримент

Рівні навчальних досягнень студентів контрольних та експериментальних груп відповідно до розробленої нами диференційної характеристики:

I – Елементарний (низький) – відповідає показнику до 50 балів;

II – Репродуктивний (середній) відповідає показнику 55- 65 балів;

III – Реконструктивний (достатній) – відповідає показнику 66-75 балів;

IV – Продуктивний (оптимальний) – відповідає показнику 75-84 балів;

V – Творчий (високий) – відповідає показнику 85-100 балів.

У ході формувального етапу експериментального дослідження були отримані експериментальні результати, які підтверджують якісні зміни, що відбулися у формуванні готовності майбутніх учителів до використання історіософської складової у розвитку здоров'язбереження у майбутній

педагогічній діяльності та професійної мотивації до здоров'язберігаючої педагогічної діяльності, ціннісного ставлення до здоров'язбереження учасників педагогічного процесу, що впливають на навчальні досягнення студентів при вивченні медико-біологічних і валеологічних навчальних дисциплін та кількісні показники відповідно до рівнів сформованості.

Висновки. Таким чином, у процесі впровадження навчального модулю, що розкриває історіософську складову розвитку здоров'язбереження в педагогічній освіті відмічена позитивна динаміка якісних професійно-педагогічних показників підготовки студентів до майбутньої здоров'язберігаючої педагогічної діяльності.

Експериментальні дані підтверджують зростання кількісних показників реконструктивного, продуктивного і творчого рівнів в експериментальних групах студентів. Важливо, що позитивна динаміка відмічена в експериментальних групах не тільки у студентів, які мають високі показники навчальних досягнень, а й серед тих, хто на I і II етапах експериментального навчання виявили елементарний і репродуктивний рівні сформованості.

Отже, серед студентів експериментальних груп відбулися позитивні якісні і кількісні зміни. Вони засвідчили про поступове зростання реконструктивного, продуктивного і творчого рівнів, позитивну динаміку сформованості професійної мотивації до здоров'язберегаючої педагогічної діяльності.

Перспективами подальших розвідок у напрямі досліджень є статистичний аналіз та обробка результатів експериментального дослідження впровадження історіософської складової розвитку здоров'язбереження в педагогічній освіті в системі професійної підготовки майбутніх учителів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воскобойнікова Г.Л. Медико-валеологічна компетентність майбутнього учителя початкової школи: теоретичні та методичні основи

формування: монографія / Галина Леонідівна Воскобойнікова. – К., 2012. – 416с.

2. Долинський Б.Т. До питання про валеологічну галузь освіти / Б. Т. Долинський, В. В. Борщенко, С.В. Тюхай // Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Здорове довкілля-здорова нація». – Бердянськ, 2010. –С.41–42.

3. Концепція безперервної педагогічної освіти / Наказ Міністерства освіти і науки України від 14 серпня 2013 р. № 1176 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mon.gov.ua/>.

4. Страшко С. В. Стандартизація підготовки вчителя основ здоров'я / С. В. Страшко// Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Здорове довкілля-здорова нація». – Бердянськ, 2010. –С.3–5.

5. Страшко С. В. Питання готовності майбутніх учителів до здоров'ятворчої діяльності як елемент професійної компетентності фахівців / С. В. Страшко, О. Я. Меліков, Л. В. Лукаш// Матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф. «Здорове довкілля-здорова нація». – Бердянськ, 2010. –С.39–41.